

TALOUS- JA TOIMINTASUUNNITELMA 2024-2026

Lausuntopyyntö

Ylä-Savon Ympäristölautakunta 21.09.2023 § 60

Sisällys

1	Ylä-Savon Ympäristölautakunta	2
1.	Ympäristöterveyspalvelut.....	4
2.	Ympäristönsuojelupalvelut.....	5

1 Ylä-Savon Ympäristölautakunta

Iisalmen kaupunki on tehnyt yhteistoimintasopimuksen Kiuruveden kaupungin sekä Sonkajärven ja Vieremän kuntien kanssa ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastuukuntamallin mukaisesti. Lisäksi Iisalmen kaupunki on tehnyt sopimuksen viranomaistehtävien hoitamisesta Pielaveden kunnan kanssa ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien osalta.

Ylä-Savon ympäristölautakunta vastaa jäsenkuntien puolesta siitä, mitä kuntien velvollisuudeksi on säädetty ympäristöterveydenhuollosta ja ympäristönsuojelusta. Ympäristölautakunta toimii jäsenkuntien ympäristönsuojelu-, terveydensuojelu-, kemikaali- ja leirintäalueviranomaisena sekä elintarvikelain, tupakkalain ja lääkelain 54a § - 54d § mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena.

Yhteistoimintasopimuksen 5 §:ssä on määrätty taloudesta ja taloudenhoidosta seuraavasti: Ympäristönsuojelun ja terveysvalvonnan kustannukset jaetaan asukaslukuperusteisesti. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan niin, että 50 % kustannuksista jaetaan asukaslukuperusteisesti ja 50 % maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Jakoperusteena käytetään uusinta saatavissa olevaa tilastoa. Laskenta-ajankohta on edellisen vuoden viimeinen päivä.

Yhteistoimintasopimuksen 8 §:n mukaan Iisalmen kaupunki vuokraa tarvittavat yleiset toimitilat (ympäristönsuojelun ja terveysvalvonnan osalta). Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi ja Vieremä vastaavat eläinlääkintähuollon tilakustannuksista ja tiloihin kuuluvista kiinteistä laitteista oman kuntansa osalta.

Iisalmen kaupunki laskuttaa kuntien maksuosuudet kerran kuussa talousarvion mukaisesti. Tilinpäätöksen valmistuttua loppulasku (veloitus/hyvitys) lähetetään kuntiin. Maksujen viivästyessä noudatetaan korkolain mukaista viivästyskorkoa. Laskuun liitetään kustannuserittely.

Kuntakohtaiset maksuosuudet vuodelle 2024 on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Eläinlääkintähuolto					Terveysvalvonta		Ympäristönsuojelu		Maksuosuus yhteensä
	Subventiot	Tilakulut	%	€	Yhteensä	%	€	%	€	
Iisalmi	7 000	111 700	38,27 %	648 232	766 932	58,60 %	182 734	52,48 %	251 422	1 201 088
Kiuruvesi	18 000	1 600	29,72 %	503 322	522 922	21,40 %	66 739	19,17 %	91 825	681 486
Sonkajärvi	6 000	400	13,51 %	228 739	235 139	10,34 %	32 258	9,26 %	44 384	311 781
Vieremä	9 000	1 400	18,50 %	313 368	323 768	9,65 %	30 106	8,65 %	41 422	395 296
Pielavesi								10,44 %	50 040	50 040
	40 000	115 100		1 693 661	1 848 761		311 837		479 093	2 639 691

Ympäristölautakunnan kokonaiskustannukset ovat 3,1 M€. Kun tästä vähennetään asiakasmaksut, muodostuu jaettavaksi nettokustannukseksi 2,6 M€. Nousua edelliseen vuoteen on 14 % eli 323 000 €. Suurin nousu kohdistuu eläinlääkintähuoltoon korotuksen ollessa 272 000 €. Vuoden 2023 talousarviosta oli jäänyt eläinlääkintähuollolle kuuluvia vyörytyksiä kirjaamatta 80 000 €, joten kulujen nousu on todellisuudessa 243 000 € eli noin 10 %.

Eläinlääkintähuollon kulut nousevat edellisestä vuodesta 12 %. Eläinlääkintähuollon kaikki kalustehankinnat ovat käyttötalouden puolella, jonka vuoksi kalustomääräraha on 64 000 € edellisvuotta suurempi. Palvelujen ostojen arvioidaan kasvavan 50 000 €:lla ja niissä suurin yksittäinen nousu on lisälmen kaupungin menoerään kuuluva eläinklinikan uusi siivoussopimus. ICT-palvelut ja -vuokrat arvioidaan nousevan 18 000 €, mihin kuuluu myös eläinlääkintähuollon ohjelmiston uusimiseen varautuminen. Eläinlääkintähuollon henkilöstökulut nousevat 40 000 € eli 2,8 %. Toimintamenojen kasvaessa vyörytysten osuuden arvioidaan nousevan 21 000 €:lla.

Terveysvalvonnan kulut nousevat 7 600 € eli 2,5 %. Ympäristönsuojelun kulut nousevat 43 400 € eli 10 %.

Ympäristöterveyspalveluissa on 19 virkaa ja 5 toimea. Määräaikaisia virka- ja työsuhteita on vuosilomien ja muiden virka- ja työvapauksien vuoksi noin 3,5 htv. Eläinlääkäripäivystyksessä käytetään jonkin verran ulkopuolisia päivystäjiä, jotta päivystysrasitus ei nousisi eläinlääkärikohtaisesti liian suureksi.

Ympäristönsuojelupalveluissa on viisi virkaa. Talousarvioesitykseen sisältyy lisäksi yhden määräaikaisen viran henkilöstömenot 10 kuukauden ajalle vuonna 2024.

1. Ympäristöterveyspalvelut

Tilivelvollinen: ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Toimintasuunnitelma

Eläinlääkintäpalvelujen ja terveystalvontapalvelujen taloudesta ja kustannusten jaosta on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan siten, että kukin sopijakunta vastaa tilakustannuksista sekä tiloihin kuuluvista kiinteistä laitteista oman kuntansa osalta ja muut kustannukset jaetaan 50 % asukasluvun ja 50 % maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Terveystalvonnan osalta kustannukset jaetaan asukasluvun suhteessa.

Ympäristöterveyspalvelujen vastualueen tulot koostuvat sopijakuntien maksuosuuksista, valtion maksamista korvauksista eläinlääkintähuoltolain mukaisen valvontatehtävien hoitamisesta sekä asiakkailta perittävistä maksuista. Toiminnanharjoittajilta peritään veroluonteisia vuosittaisia valvonnan perusmaksuja tupakkalain, elintarvikelain ja terveydensuojelulain perusteella. Lisäksi asiakkailta peritään ilmoitusten ja hakemusten käsittelymaksuja sekä suoriteperusteisia maksuja elintarvike-, terveydensuojelu- ja lääkelain mukaisista valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista. Eläinlääkintähuollossa pieneläinten asiakkailta peritään klinikka-, leikkaussali-, kuvantamis-, avustaja- ja laboratoriomaksuja Ylä-Savon eläinklinikalla sekä Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilla.

Vuoden 2024 tärkeimpänä tavoitteena on toiminnan vakauttaminen ja riittävien resurssien hankkiminen. Eläinlääkintähuollossa on tällä hetkellä täyttämättä kiertävän kunnaneläinlääkärin ja valvontaeläinlääkärin virka, joiden täyttämistä valtakunnallinen eläinlääkäripula on vaikeuttanut. Eläinlääkäripula aiheuttaa painetta nostaa kunnan- ja valvontaeläinlääkäreiden palkkoja Eläinlääkäriliiton suosittelemalle tasolle, mikä aiheuttaisi noin 50 000 € henkilöstökulujen nousun eläinlääkintähuollon talousarvioon.

Terveystalvonnessa on yhden henkilötyövuoden vaje valvontatarpeeseen nähden. Vuodelle 2024 on varattu määrärahaa vuosiloman sijaisen viranhoitomääräyksen jatkamiseen neljällä kuukaudella kesälomakauden jälkeen, jotta valvontavajetta pystytään kattamaan. Tavoitteena on myös häiriötilannesuunnitelman päivittäminen lisäresurssin aikana. Ylimääräinen resurssi

on huomioitu budjetoimalla maksutuloja enemmän.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännöt edellyttävät kuntia laatimaan säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Suunnitelmassa otetaan huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat, alueellinen eläinlääkintähuoltolain mukainen suunnitelma ja ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti ja riskiperusteisesti. Ympäristöterveyspalveluilla on ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024 ja sitä päivitetään vuosittain vuoden loppuun mennessä. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman hyväksyy Ylä-Savon ympäristölautakunta ja se lähetetään tiedoksi Itä-Suomen aluehallintovirastolle, joka valvoo kuntien ympäristöterveydenhuollon toiminnan laatua ja riittävyttä.

2. Ympäristönsuojelupalvelut

Tilivelvollinen: ympäristöjohtaja

Ympäristönsuojelutehtäviin kuuluvat mm. vesiensuojeluun, jätevalvontaan, ilmanlaatuun, meluntorjuntaan, ympäristölupiin, rekisteröintiin ja ilmoituksiin liittyvät asiat sekä maainesiasiat.

Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän sekä Pielaveden kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Ylä-Savon ympäristölautakunta.

Ympäristölautakunnan tehtävänä on:

1. Huolehtia lautakunnan hoidettavaksi laissa tai sen nojalla säädetyistä tai määräytyistä tehtävistä
2. Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä
3. Huolehtia ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista
4. Osallistua kunnassa tarvittavan ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen
5. Antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille
6. Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta,

valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa

7. Edistää kunnan yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasioissa

Toimintasuunnitelma

Ympäristönsuojelun painopistealueet vuodelle 2024 ovat:

- määräaikaistarkastusten suorittaminen valvontaohjelman mukaisesti
- maa- ja kiviaineslupien käsittely ja valvonta
- yritysten jätehuoltoselvitysten jatkaminen
- Ylä-Savon ja Pohjois-Savon ilmastohankkeisiin osallistuminen

Ympäristönsuojelun kustannukset jaetaan kuntien asukaslukujen mukaisessa suhteessa.

Toimintamenot koostuvat pääosin henkilöstömenoista – vastuualueella on viisi vakinaista viranhaltijaa. Henkilöstöressurssin vähäisyyden vuoksi tehtäviä on priorisoitava, mistä johtuen määräaikaistarkastuksia ei ole saatu tehtyä valvontaohjelman mukaisesti.

Vuodelle 2024 ympäristönsuojelussa ei ole investointitarpeita. Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän lupa-, ilmoitus-, rekisteröinti- ja valvontamaksuista 100 000 euroa. Lisäksi tuottoihin kirjataan kuntien maksuosuudet. Vireille tulevien asioiden määrää on ennakolta vaikea arvioida, joten tuottojen kertymä vaihtelee vuosittain.

Olennaiset muutokset

Talousarvioesitys sisältää määräaikaisen ympäristönsuojelutarkastajan viran henkilöstömenot ajalle 1.3.2024 – 31.12.2025.

Perustelut määräaikaisen viran perustamiselle: Maa-aineslain mukaisten asioiden siirryttyä vuonna 2016 ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväksi, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymään perustettiin ympäristönsuojelutarkastajan virka maa-ainesasioiden hoitamista varten. Virkaa hoitaneen viranhaltijan irtisanouduttua virka jätettiin täyttämättä ja tehtävät jaettiin muille viranhaltijoille. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että nykyinen ympäristönsuojeluyksikön henkilöresurssi on liian pieni, jotta tehtävät saataisiin suunnitellulla tavalla hoidettua.

YSL 168.1 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma.

Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Ympäristönsuojelulain (YSL, 527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkistuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (valvontaohjelma). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista.

Ympäristönsuojeluyksikössä on jouduttu priorisoimaan töitä siten, että ensisijaisesti hoidetaan lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasiat. Valvontaohjelman mukaisiin määräaikaistarkastuksiin on siten jäänyt riittämättömästi aikaa. Muiden kuin maa-ainesalueiden määräaikaisten tarkastusten toteuma oli vuonna 2020 7 %, vuonna 2021 31 % ja vuonna 2022 30 %.

Määräaikaisen viran perustamisella pyritään purkamaan valvontaohjelman mukaisten tekemättömien tarkastusten jono ja katkaisemaan niiden kumuloituminen seuraaville vuosille. Valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset ovat maksullisia, joten tarkastusten toteuma vaikuttaa vastuualueen tuottojen kertymään. Osa kustannuksista voidaan kattaa asiakasmaksujen tarkistuksella. Talousarvioesityksessä ei ole ennakoitu asiakasmaksujen korotuksia, joista päättää Ylä-Savon ympäristölautakunta.

Lisäresurssi on tarpeen myös siksi, että yksi vakinainen ympäristönsuojeluviranhaltija tekee 4 -päiväistä työviikkoa ainakin elokuun 2024 loppuun saakka.